

Ναυπάκτου Ιερόθεος: Η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος και η σημασία της

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου](#)

Στη Συνοδική Θεία Λειτουργία που τελέσθηκε σήμερα το πρωί της Κυριακής 1 Ιουνίου 2025, στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών, προεξάρχοντας του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερωνύμου, για την επέτειο των 1700 ετών από την σύγκληση της [Α΄ Οικουμενικής Συνόδου](#) το 325 μ. Χ. στην Νίκαια της Βιθυνίας, ομίλησε ο [Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος](#), Αντιπρόεδρος της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, με θέμα: «Η [Α΄ Οικουμενική Σύνοδος](#) και η σημασία της».

Παρατίθεται ο εκφωνηθείς λόγος:

Ἡ Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος καί ἡ σημασία της

Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου Ἱεροθέου

Ἡ Κυριακή τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατά τήν πασχάλια αὐτήν περίοδο, πορευόμενοι πρὸς τήν ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, εἶναι θαυμαστή καί δικαίως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καθόρισε νά τήν ἑορτάση μεγαλοπρεπῶς. Αὐτό γίνεται μέ Συνοδική θεία Λειτουργία, μέ ὕμνους καί λόγους θεοπρεπεῖς, μέ σύγκληση τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί μέ ἐκδηλώσεις πού ἀρμόζουν στήν μεγάλη αὐτήν ἑορτή, μέ τήν συμπλήρωση 1.700 ἐτῶν ἀπό τήν σύγκληση τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου πού ὀνομάστηκε «Ἀγία» καί «Μεγάλη» καί ἔγινε τό πρότυπο τῶν ἄλλων Οἰκουμενικῶν Συνόδων πού ἀκολούθησαν, στίς ὁποῖες ἐμεῖς οἱ Ἐπίσκοποι δώσαμε ὁμολογία ὅτι θά τίς τηρήσουμε τίς ἀποφάσεις τους.

Μέσα στό πλαίσιο αὐτό ἐντάσσεται καί ἡ παροῦσα σύντομη εὐχαριστιακή ὁμιλία, μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

1. Ἡ σημασία τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου

Ἡ Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνεκλήθη ἀπό τόν Μέγα Κωνσταντῖνο στήν Νίκαια τῆς Βιθυνίας «εἰς τά Βασίλεια», καί μάλιστα στήν Μεγάλη αἵθουσα τοῦ παλατίου τῆς Νικαίας. Ἡ ἑναρξή της ἔγινε τήν 20 Μαΐου τοῦ 325 προκαταρκτικῶς, καί ἔπειτα ἐπισημῶς μέ τήν παρουσία τοῦ Αὐτοκράτορα Κωνσταντίνου τήν 14 Ἰουνίου καί ἔληξε τήν 25 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 325, δηλαδή διήρκεσε περίπου δύο μῆνες.

Παρόντες ἦταν 318 Πατέρες, σύμφωνα μέ μαρτυρία τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, πού ἦταν παρὼν ὡς νεαρός διάκονος, συνοδεύοντας τόν Γέροντά του Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρο. Γράφει: «Διὰ τοῦτο γάρ καί οἰκουμενική γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος, τριακοσίων δέκα καί ὀκτώ συνελθόντων ἐπισκόπων» (Μ. Ἀθανασίου, ἔργα 10, ΕΠΕ, σελ. 122). Καί ἄλλοῦ γράφει: «Ἦσαν δέ πλέον ἢ ἔλαττον τριακόσιοι» Ἐπίσκοποι (Μ. Ἀθανασίου, ἔργα 9, ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 32).

Πρόεδροι τῆς Συνόδου διετέλεσαν ὁ Ἀντιοχείας Εὐστάθιος καί ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος, ἴσως καί ὁ Κορδούης Ὅσιος, πού ἀποτελοῦσαν ἕνα εἶδος προεδρείου μέ κύριον Πρόεδρο τόν Μέγα Κωνσταντῖνο. (Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Τά Δογματικά καί Συμβολικά μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Τόμος Ι, σελ. 115)

Τό ἔργο τῆς Συνόδου ἦταν θεόπνευστο καί κινήθηκε σέ δύο περιοχές.

Πρώτον, στό θεολογικό μέρος (οί ὅροι), ὅπως φαίνεται στά πρώτα ἄρθρα τοῦ «Συμβόλου τῆς Πίστεως». Στήν ἀρχή τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως ἀρνεῖται τόν γνωστικισμό, ὁ ὁποῖος ὑποστήριζε ὅτι ὁ κόσμος δημιουργήθηκε ἀπὸ ἓναν κατώτερο Θεό, τόν Λόγο, γι' αὐτό ἐξηγοῦσε τό κακό πού ὑπάρχει σέ αὐτόν. Στήν συνέχεια κατεδικάζει τήν αἵρεση τοῦ Ἀρείου ὁ ὁποῖος ἤρνεῖτο τήν θεότητα τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, διδάσκοντας ὅτι ὁ Υἱός εἶναι τό πρῶτο κτίσμα μεταξύ Θεοῦ καί ὕλης, ὅτι εἶναι «ἐτερούσιος» ἀπὸ τόν Πατέρα, ὅτι εἶναι «τρεπτός» καί ἀγνοεῖ τόν Πατέρα καί ὅτι καί τό Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι «δεύτερη δημιουργημένη δύναμη καί τό πρῶτο διά τοῦ Υἱοῦ κτίσμα» (Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Τά Δογματικά καί Συμβολικά μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Τόμος Ι, ἐν Ἀθήναις, 1960, σελ. 53-56).

Δεύτερον ἔργο τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἦταν τό κανονικό, μέ τό ὁποῖο ρυθμίστηκαν τά σχετικά μέ τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀφοῦ μέ τήν θεολογική ἀπόφαση ἐτέθησαν τά ὅρια μεταξύ ὀρθοδόξου πίστεως καί αἱρέσεως, μέ τούς κανόνες ρυθμίστηκαν διάφορα ζητήματα πού καθορίζουν τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Α' Οἰκουμενική Σύνοδος ἐξέδωσε εἴκοσι (20) ἱερούς κανόνες πού ρυθμίζουν κανονικά ζητήματα, ὅπως ἡ εἰσαγωγή τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συστήματος στήν Ἐκκλησία, τό πότε συγκαλοῦνται οἱ ἐπαρχιακές Σύνοδοι, γιά τήν χειροτονία τῶν Ἐπισκόπων, γιά τούς καθαρούς καί Παυλικιανούς, τούς παραπεπτωκότας, γιά τούς ἀκοινωνήτους, γιά τό «μή κλίνειν γόνυ τῇ Κυριακῇ καί τῇ Πεντηκοστῇ» κ.ἄ.

Σχετικά μέ τό θέμα πότε θά ἐορτάζεται τό Πάσχα, δέν ἀναφέρεται μέν στούς κανόνες τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀλλά καταγράφεται σέ διάφορες ἱστορικές πηγές (Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Τά Δογματικά καί Συμβολικά μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Τόμος Ι, σελ. 121) καθώς ἐπίσης περιγράφεται στήν ἐπιστολή τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τήν ὁποία ἀπέστειλε «ἐκκλησίαις καί ἐπισκόποις τοῖς τῆς ἀγίας καί μεγάλης ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἀπολειφθεῖσι», ὅπου γράφει ὅτι «περί τῆς τοῦ Πάσχα ἀγιωτάτης ἡμέρας γενομένης ζητήσεως ἔδοξε κοινῇ γνώμῃ καλῶς ἔχειν, ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας ἅπαντας τούς ἀπανταχόσε Χριστιανούς τήν σωτήριον ἐορτήν ἐπιτελεῖν τοῦ ἀγιωτάτου πάσχα» (Πρακτικά τῶν ἀγίων καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων, Τόμος Α' ἔκδοσις Καλύβης Τιμίου Προδρόμου Ἱερᾶς Σκήτης Ἀγίας Ἄννης, Ἅγιον Ὅρος, σελ. 193/281-194/282).

Ὁ Ματθαῖος Βλάσταρις στό «Σύνταγμά» του κάνει εὐρύτατη ἀνάλυση «περί τοῦ ἀγίου Πάσχα» καί καταγράφει τούς τέσσερις «διορισμούς», ἀπὸ τούς ὁποῖους οἱ δύο πρῶτοι καθορίζονται ἀπὸ τούς κανόνες τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων (Ζ') καί οἱ

ἄλλοι «ἐξ ἀγράφου παραδόσεως». Πρῶτον, νά ἐορτάζεται μετά τήν ἑαρινή ἰσημερία, δεύτερον νά μή συνεορτάζεται μέ τούς Ἰουδαίους, τρίτον νά ἐορτάζεται μετά τήν πρώτη πανσέληνον μετά τήν ἑαρινή ἰσημερία, καί τέταρτον νά ἐορτάζεται τήν πρώτη Κυριακή μετά τήν πανσέληνον τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας (Ράλλη καί Ποτλῆ, Σύνταγμα θείων καί ἱερῶν Κανόνων, Τόμ. Στ', ἐκδ. Βασιλείου Ρηγοπούλου, σελ. 420). Καί ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ἔχει ἕνα εὐρύτατο σχόλιο γιά τόν ἐορτασμό τοῦ Πάσχα (Πηδάλιον, ἐκδ. Παπαδημητρίου, Ἀθήνα 1970, σελ. 8-11).

Ἀπό αὐτά φαίνεται καθαρά ὅτι τά ὅρια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι συγκεκριμένα, καί ὅσοι βρίσκονται σέ αὐτά τά ὅρια εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ οἱ ἔξω ἀπό αὐτά τά ὅρια εἶναι ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλά καί ὅσοι ζοῦν μέσα στήν Ἐκκλησία, ὁμολογώντας τήν ὀρθόδοξη πίστη πρέπει νά γνωρίζουν «πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστίν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καί ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. γ', 15).

Αὐτό εἶναι σημαντικό, διότι ἀκοῦμε ἀπό πολλές πλευρές τήν ἄποψη ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀποφαίνεται ποιά εἶναι τά μέλη της καί δέν ἀποφαίνεται γιά τούς ἐκτὸς αὐτῆς. Ὅμως, μέλη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅσοι ὁμολογοῦν τήν ἴδια πίστη, ἀγωνίζονται νά τηροῦν τούς ἱεροὺς Κανόνες, ὅσοι δέ εἶναι ἐκτὸς τῶν ὀρίων πού καθορίζουν οἱ ὅροι-δόγματα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἶναι αἰρετικοί. Ἡ Α' Οἰκουμενική Σύνοδος, ὅπως καί οἱ ἐπόμενες ἔθεσαν σαφῶς καί τά ὅρια καί τίς προϋποθέσεις γιά τήν ἀλήθεια καί τήν πλάνη.

2. Τά δύο θεολογικά ρεύματα στήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο

Ἐκεῖνο πού εἶναι σημαντικό καί ἀξιοπρόσεκτο, καθώς μελετᾶμε τά ὅσα ἔγιναν στήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο, εἶναι ὅτι σέ αὐτήν ἐκφράσθηκαν δύο θεολογικά ρεύματα, τό ἕνα εἶναι τό φιλοσοφικοθεολογικό ρεῦμα τῶν Ἀρειανῶν πού καταδικάστηκε, καί τό ἄλλο τό ἐμπειρικό ρεῦμα τό ὁποῖο ἐξέφραζαν οἱ ἅγιοι Πατέρες καί στηρίζονταν στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ στούς Προφῆτες, Ἀποστόλους καί Ἁγίους, καί εἶναι τό ὀρθόδοξο. Αὐτό δείχνει καί τίς προϋποθέσεις τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς.

Γιά νά τό δοῦμε αὐτό πρέπει νά ἐξετάσουμε ὅτι στό θέμα πού ἀντιμετώπισε ἡ Α' Οἰκουμενική Σύνοδος γιά τήν Θεότητα τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ, μέ τίς δύο ἐρμηνεῖες, τήν μία φιλοσοφική καί τήν ἄλλη θεολογική-ἐμπειρική, πρέπει νά σημειωθῇ ὅτι προηγήθηκε διεξοδική συζήτηση, καί μάλιστα οἱ ἀποφάσεις τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου βασίσθηκαν στίς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τῆς Ἀντιοχείας τό 268/269 μ.Χ.

Όταν ἐξῆλθαν οἱ Ἀπόστολοι ἀπό τήν Παλαιστίνη καί ὁ Χριστιανικός κόσμος εἰσῆλθε σέ περιοχές ὅπου ἐπικρατοῦσε ἡ ἐλληνική φιλοσοφία, ἰδίως ἡ ἀριστοτελική, ἀμέσως ἄρχισε μιά συζήτηση γιά τό ποιός ἦταν Αὐτός πού ἀποκαλυπτόταν στούς Προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί ἄν Αὐτός ἦταν ἄκτιστος ἢ κτιστός.

Στήν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, πού ἦταν κέντρο σπουδῶν τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ὁ Ἐπίσκοπός της Παῦλος Σαμοσατεύς ἤρνεϊτο τήν θεότητα τοῦ Λόγου, χρησιμοποιώντας τήν Ἀριστοτελική φιλοσοφία. Τότε συνῆλθε Σύνοδος τό 268/269 στήν Ἀντιόχεια, ἡ ὁποία κατεδίκασε τόν Παῦλο Σαμοσατέα καί ἐξέφρασε τήν ἀλήθεια ὅτι ὅλες οἱ ἀποκαλύψεις τοῦ Θεοῦ στήν Παλαιά Διαθήκη ἦταν ἀποκαλύψεις τοῦ Λόγου χωρίς σάρκα. Καί Αὐτός ὁ Ἄσαρκος Λόγος ἐννθρώπησε, γι' αὐτό ὁ Χριστός εἶναι Θεός. Τό σημαντικό εἶναι ὅτι αὕτη ἡ Σύνοδος τῆς Ἀντιοχείας εἶναι τό θεμέλιο τόσο τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὅσο καί τῶν μεταγενεστέρων, καί προσέφερε τό ὑλικό θεολογήσεως τῶν Πατέρων (Γεωργίου Σίσκου, τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ στήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας [1ος -3ος αἰ.], Ἡ Σύνοδος τῆς Ἀντιοχείας τοῦ 268/269 μ.Χ. Ostrakon, Ἰούλιος 2020). Τίς ἀπόψεις τοῦ καταδικασθέντος Παύλου Σαμοσατέως συνέχισε, κάπως διαφοροποιημένες, ὁ Λουκιανός καί ἀκολουθῶς ὁ Ἄρειος.

Ἔτσι, ἤδη ἀπό τόν 3ο αἰῶνα μ.Χ. φάνηκαν στήν Ἐκκλησία αὐτοί οἱ δύο τρόποι θεολογήσεως, ὁ φιλοσοφικός πού κατέληξε σέ αἱρέσεις, καί ὁ ἐμπειρικός πού εἶναι οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Αὐτό φαίνεται ἀπό τά μέλη πού συγκρότησαν τήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο. Ἀπό τήν μία πλευρά ἦταν ἅγιοι Πατέρες καί διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ ἅγιος Σπυρίδων, ὁ ἅγιος Νικόλαος καί ἄλλοι ὁμολογητές τῆς πίστεως. Μάλιστα, ὁ ἅγιος Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως στό ἔργο του «περί τῶν ἁγίων Συνόδων καί αἱρέσεων» γράφει: «Πολλοί δέ τῶν ἐκεῖσε συνδεδραμηκότων ἐπισκόπων ὁμολογηταί τῆς πίστεως ἐτύγχανον, ἐν τοῖς διωγμοῖς ἀκρωτηριασθέντες ὑπό τῶν ἀσεβῶν καί ἀνόμων βασιλέων, καί τῶν μέν τά νεῦρα τῶν ποδῶν, τῶν δέ οἱ ὀφθαλμοί, καί ἐτέρων ἄλλα μέλη τοῦ σώματος ἀποτετμημένα ἐτύγχανον ὑπέρ τῆς εἰς Χριστόν αὐτῶν πίστεως καί ὁμολογίας». Καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ἦταν ὁ Ἄρειος καί μερικοί συνήγοροί του Ἐπίσκοποι, περίπου δέκα ἐπτά τόν ἀριθμό, στούς ὁποίους πρέπει νά προστεθοῦν καί φιλόσοφοι καί ρήτορες μέ τόν σοφιστή Ἀστέριο (Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Τά Δογματικά καί Συμβολικά μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Τόμος Ι, σελ. 114-115).

Ἐπομένως, ἀπό τά μέλη πού συγκρότησαν τήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο φαίνονται τά

δύο αυτά θεολογικά ρεύματα, ήτοι ή θεολογία πού στηρίζεται στην Αποκάλυψη-φανέρωση τοῦ Ἀσάρκου Λόγου τοῦ Θεοῦ στους Προφήτες καί τοῦ Σεσαρκωμένου Λόγου στους Ἀποστόλους καί τούς Ἁγίους, καί ή θεολογία πού στηρίζεται στην φιλοσοφία πού εἶναι ἐκτός τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως καί αὐτό εἶναι ἐκεῖνο πού πρέπει νά ὑπογραμμίζεται ἰδιαίτερως.

Ὁ πρωταγωνιστής στην Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, Μέγας Ἀθανάσιος, στά κείμενα πού συνέταξε, μετά τό πέρας τῆς Συνόδου, ἀναφέρεται στά θέματα αὐτά. Ἀπό τά τέσσερα κείμενά του «κατά Ἀρειανῶν» ἀντλοῦμε ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιά τό ὑπόβαθρο τῆς Ἀρειανικῆς αἵρέσεως.

Στήν ἀρχή τοῦ Α΄ κειμένου «κατά Ἀρειανῶν» γράφει ὅτι οἱ αἵρέσεις πού «τῆς ἀληθείας ἀπέστησαν» ἐπινόησαν τήν «μανίαν» καί ή ἀσέβειά τους «πάλαι πᾶσιν ἔκδηλος γέγονε». Αὐτοί οἱ αἵρετικοί ἀπομακρύνθηκαν ἀπό ἐμᾶς καί «τῶν τοιούτων οὔτε ἦν, οὔτε νῦν ἐστι μεθ' ἡμῶν τό φρόνημα». Μία ἀπό τίς αἵρέσεις αὐτές εἶναι «ή ἐσχάτη», ή αἵρεση τοῦ Ἀρείου, ή ὁποία ἐρμηνεύθηκε ὡς πρόδρομος τοῦ ἀντιχρίστου, εἶναι «δόλιος» καί «πανοῦργος», ἐπειδή παρατήρησε ὅτι οἱ παλαιότερες «ἀδελφές» αἵρέσεις καταδικάστηκαν, «ὑποκρίνεται περιβαλλομένη τάς τῶν Γραφῶν λέξεις, ὡς ὁ πατήρ αὐτῆς διάβολος», ἐνδύεται ἀπό ἀγιογραφικά ρητά καί προσπαθεῖ πάλιν νά εἰσέλθῃ στόν παράδεισο τῆς Ἐκκλησίας «πλήσασα ἑαυτήν ὡς Χριστιανήν», γιά νά ἀπατήσῃ κάποιους πού φρονοῦν κατά Χριστόν «τῇ πιθανότητι τῶν παραλογισμῶν». Καί πιό κάτω γράφει: «Τί γάρ ὅμοιον ἑωρακότες τῆς αἵρέσεως πρός τήν εὐσεβῆ πίστιν φλυαροῦσιν ὡς μηδέν κακόν λεγόντων ἐκείνων;» (Μ. Ἀθανασίου, ἔργα 2, ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 1974, σελ. 28-30).

Εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἀναφέρεται σέ αἵρετικούς, οἱ ὁποῖοι καταδικάστηκαν συνοδικῶς, καί ὅτι ή «ἀρειανική αἵρεση», ἐνῶ χρησιμοποιεῖ τόν φιλοσοφικό τρόπο σκέψεως, προσπαθεῖ νά τόν ἐπενδύσῃ μέ ἀγιογραφικά χωρία. Ἀναφέρεται στόν Παῦλο τόν Σαμοσατέα, τοῦ ὁποῖου ή διδασκαλία δέν εἶναι τῆς Ἐκκλησίας (Μ. Ἀθανασίου, ἔργα 2, ἐνθ. ἀν. σελ. 102,1. 136,15. 250, 21. 334,17). Μάλιστα, σέ κάποιο σημεῖο, ἀναφερόμενος στους Ἀρειανούς γράφει: «Τοῦτο μέντοι τοῦ Σαμοσατέως ἐστίν τό φρόνημα, ὃ τῇ μέν δυνάμει καί ὑμεῖς φρονεῖτε τῷ δέ ὀνόματι μόνον ἀρνεῖσθε διά τούς ἀνθρώπους» (Μ. Ἀθανασίου, ἔργα 3, ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 150).

Ἀπό τά ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι στά ὅσα προηγήθηκαν τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, στά ὅσα ἔγιναν κατ' αὐτήν, καί στά ὅσα ἀκολούθησαν διακρίνονται σαφῶς οἱ δύο αὐτές θεολογικές τάσεις. Ἡ πρώτη στηριζόταν στην ἐρμηνεία τῆς Ἁγίας Τριάδος μέ φιλοσοφικούς στοχασμούς, πού προέρχονταν, ἄλλοτε ἀπό τόν Πλάτωνα, ἄλλοτε ἀπό τόν Ἀριστοτέλη, ἄρα ἀπό τήν κλασσική μεταφυσική, καί ή δεύτερη στηριζόταν στην ἐμπειρική διδασκαλία τῶν Προφητῶν, Ἀποστόλων καί

Πατέρων. Είναι χαρακτηριστική ή φράση τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ὅτι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι «φῶς ἐκ φωτός». Αὐτό σαφέστατα παραπέμπει στὴν ἀποκάλυψη τοῦ Ἀσάρκου Λόγου στοὺς Προφῆτες καὶ τοῦ Σαρκωμένου Λόγου στοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Ἁγίους στό Φῶς. Ἄρα συγκρούστηκαν ὁ φιλοσοφικός στοχασμός μέ τὴν ἐμπειρική-ἀποκαλυπτική θεολογία τῶν ἁγίων.

Καὶ αὐτό εἶναι ἓνα μάθημα γιὰ ὅλους ἐμᾶς τοὺς συγχρόνους Ἐπισκόπους καὶ θεολόγους, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ θεολογοῦμε κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὁ ὅποιος ὑπερμάχησε γιὰ τὴν ἐπικύρωση τῶν ἀποφάσεων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, «ἀλιευτικῶς, οὐκ Ἀριστοτελικῶς» (Ἀγ. Γρηγορίου Θεολόγου, ἔργα 1, ΕΠΕ, σελ. 378), δηλαδή σύμφωνα μέ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ πού δόθηκε στοὺς ἁλιεῖς-Ἀποστόλους καὶ ὅχι σύμφωνα μέ αὐτοὺς πού ἀκολουθοῦν τὸν Ἀριστοτελικό-φιλοσοφικό τρόπο σκέψεως στό μυστήριό τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ στό μυστήριό τῆς θείας Οἰκονομίας, τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Αὐτό πρέπει νὰ εἶναι τό σημαντικότερο συμπέρασμα ἀπὸ τὴν σημερινή ἐορτὴ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τῆς Συνοδικῆς αὐτῆς θείας Λειτουργίας.

Καὶ αὐτό συνδέεται μέ τό ὅτι, δυστυχῶς, σήμερα κυριαρχεῖ παντοῦ, ἀκόμη καὶ στὸν Χριστιανισμό, ὁ ὀρθολογισμός, ἡ λογικοκρατία. Εἶναι εὐνόητον ὅτι δέν εἴμαστε ἐναντίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς λογικῆς, ἀλλὰ ἐναντίον τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τῆς λογικοκρατίας, πού παραθεωροῦν τὸν Θεάνθρωπο Χριστό καὶ τὸν θεούμενον ἄνθρωπο καὶ ὑπερυψώνουν τὸν ἄνθρωπο, μέχρι τὸν υπεράνθρωπο καὶ τὸν μετάνθρωπο.

Εὐχηθῆτε, Μακαριώτατε Δέσποτα, καὶ Σεβασμιώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς, Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, νὰ μὴν εἴμαστε τυπικοί ἐορταστές τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀλλὰ «δέκτες, φύλακες καὶ μεταδότες» τόσο τῶν προϋποθέσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὅσο καὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν.